

ПІДВИЩЕННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ ДІЯЛЬНОСТІ МАЛИХ ПІДПРИЄМСТВ ЗА ДОПОМОГОЮ ЗМІНИ СИСТЕМИ ОПОДАТКУВАННЯ

У статті розглянута оцінка економічної ефективності щодо обєру системи оподаткування малим підприємством України. Пропоноване алгоритм прийняття рішення переходу до спрощеної системи оподаткування суб'єктам господарювання. Надано коментар до Податкового Кодексу України відносно спрощеної системи оподаткування.

Ключові слова: система оподаткування, малі підприємства, економічна ефективність, податковий кодекс.

The estimation of economic effectiveness concerning of the choice of the taxation system of the small enterprises of Ukraine is considered in the article. The algorithm of making a decision of transition to the simplified taxation system of the subjects of management is offered. The commentary to the Tax Code of Ukraine concerning of the simplified system of taxation is given.

Key words: taxation system, small enterprises, economic effectiveness, Tax Code.

Постановка проблеми. У ринкових умовах чинна система оподаткування України є одним із найскладніших фінансово-економічних важелів, що регулює підприємницьку діяльність. Інтереси держави та платників податків частіше не збігаються та навіть суперечать один одному. Фіскальні функції держави виявляються у збільшенні податкових надходжень з метою фінансування суспільних витрат. Водночас за допомогою податків держава здійснює свої регулюючі та стимулюючі функції, зацікавлює платників здійснювати дії, що відповідають інтересам суспільства, а саме: витрати соціального характеру, стимулювання інноваційної діяльності, розвиток окремих важливих галузей народного господарства тощо [1, с.35]. Податкове стимулювання малого й середнього бізнесу відображається у спрощеній системі оподаткування, що повинна сприяти зростанню конкурентного середовища та зайнятості населення, скороченню обсягів тіньової економіки [2, с.65].

На цей час з 01.01.2011 року набрав чинності податковий кодекс України, однак суб'єкти малого бізнесу все ще мають право обєру системи оподаткування (загальної чи спрощеної). При обранні спрощеної системи

¹ Волохова М.П. – старший викладач кафедри фінансів Одеського державного економічного університету

оподаткування суб'єкт підприємництва виходить з наступних параметрів: величина виручки, яка планується; кількість персоналу підприємства; оцінка попиту з врахуванням того, що ціна запропонованих товарів (робіт, послуг) не міститиме податку на додану вартість та інше. Рішення про перехід юридичної особи на сплату єдиного податку має бути виваженим та обґрунтованим. Головним фактором, що впливає на його прийняття є економічна ефективність, яка відображається у зменшенні податкових платежів внаслідок зміни системи оподаткування [3, с.203]. Тому, поставлена у статті проблема є актуальною і своєчасною, оскільки від ефективної діяльності малих підприємств залежить інтенсивність економічного зростання країни.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Проблемі зменшення податкового тягаря малого та середнього підприємництва присвячені праці багатьох науковців, серед яких: З. Варналій [4], О. Василик, А. Іванов [3], Н. Кучерявенко, А. Соколовська, В. Вишневський, В. Суторміна, В. Мельник та інші. Особлива увага вітчизняними науковцями приділялася до вивчення зарубіжного досвіду як до джерела накопичення практичних знань у сфері податкового стимулювання. Однак, досі невирішеною залишається проблема обєру малими підприємствами України ефективної системи оподаткування.

Тому, **метою статті** є надання оцінки економічної ефективності щодо обєру системи оподаткування малими підприємствами України за допомогою кількісного методу аналізу.

Виклад основного матеріалу. Переходу на один з варіантів спрощеної системи оподаткування передуює ряд етапів: оцінка наявності об'єктивних умов для застосування спрощеної системи оподаткування; загальна оцінка переваг та недоліків спрощеної системи оподаткування порівняно із загальною системою оподаткування; облік очікуваних змін у здійсненні господарської діяльності та прогнозування об'єктів оподаткування; оцінка додаткових факторів; розрахунок економічного ефекту від застосування можливих варіантів спрощеного оподаткування порівняно із загальною системою оподаткування.

Головним фактором, що впливає на його прийняття, є підвищення ефективної діяльності малих підприємств, яка відображається у зменшенні податкових платежів внаслідок зміни системи оподаткування.

Наведемо алгоритм прийняття рішення переходу до спрощеної системи оподаткування малими підприємствами в умовах чинного законодавства (рис. 1).

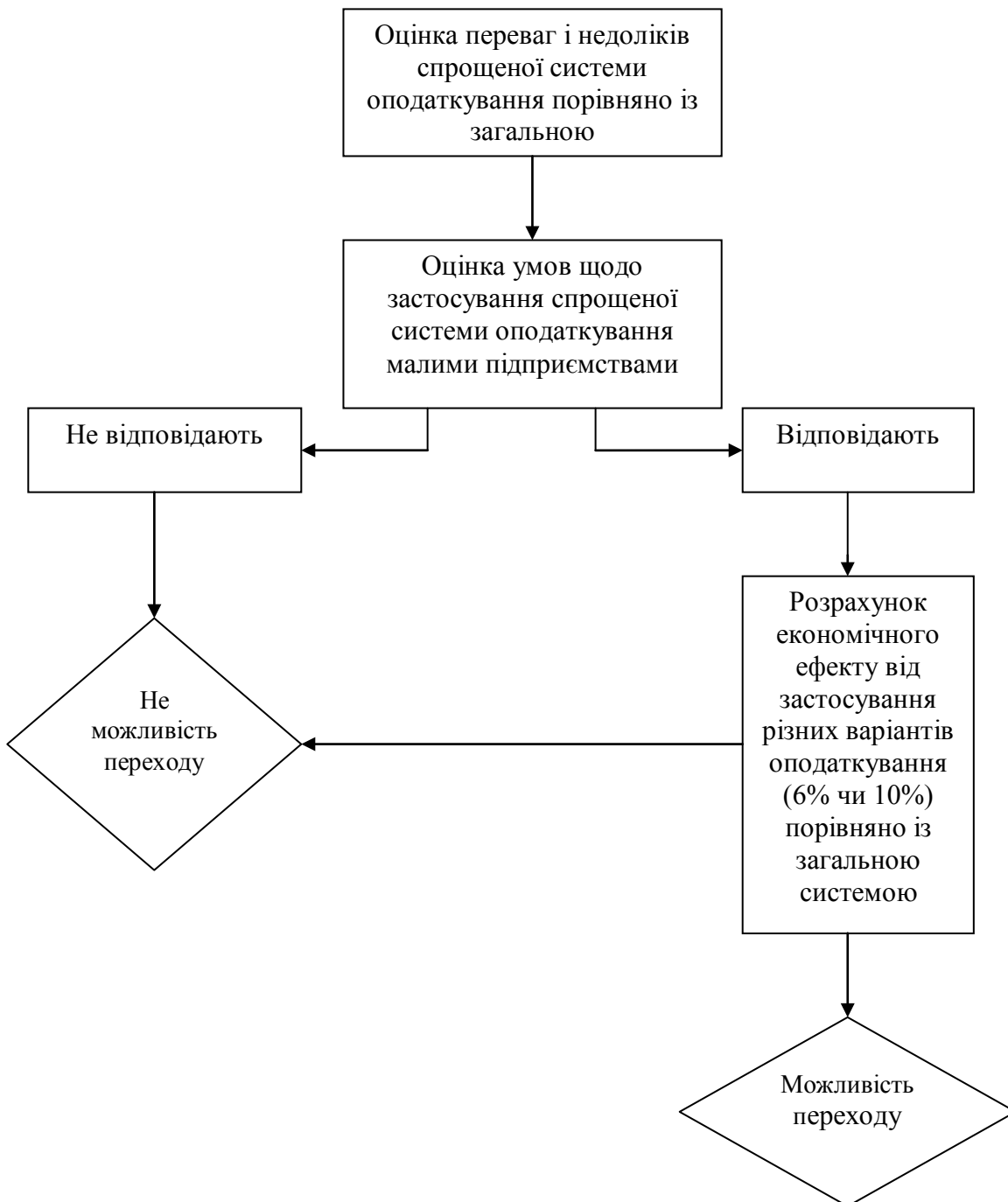

Рис. 1 Алгоритм прийняття рішення переходу до спрощеної системи оподаткування малими підприємствами

В основу моделювання підвищення ефективності застосування спрощеної системи оподаткування покладено методику відносного зменшення (або збільшення) податкових платежів порівняно зі звичайною системою оподаткування.

З нашої точки зору, ефект від зміни системи оподаткування визначається зміною сумарних податкових зобов'язань платника, тому порівняння інших показників є недоцільним. Механізм дисконтування у розрахунках не застосовуємо, оскільки економічний ефект від зміни системи оподаткування не пов'язаний з витратами капітального характеру. Прямий економічний ефект (E) від зміни системи оподаткування може бути представлений у наступному вигляді:

$$E = \Delta\Pi + E_d, \quad (1)$$

де $\Delta\Pi$ - сума сукупної зміни податкових зобов'язань платника у разі переходу на альтернативну систему оподаткування, грн.;

E_d - додатковий прямий ефект (або додаткові прямі втрати, які враховуються зі знаком «-») у разі переходу зі звичайної на застосування спрощеної системи оподаткування, грн.

Якщо $\Delta\Pi_e > 0$, перехід на сплату єдиного податку обумовлює зменшення податкових платежів та є економічно доцільним.

На прикладі даних малого підприємства ТОВ «Квінт-Л» нами простежено підвищення ефективності діяльності від зміни, на наш погляд, головного фінансового важеля – системи оподаткування. Так, з метою вибору ефективної системи оподаткування були здійсненні розрахунки на 2009 рік.

Згідно з проведеними розрахунками, можна зробити висновок, що для названого підприємства протягом 2009 року економічно доцільним був перехід на сплату єдиного податку. При цьому при обранні ставки 10% відбулося б зменшення податкових платежів та зборів, порівняно зі звичайною системою оподаткування на 21452,4 грн. Якщо підприємство обрало б ставку єдиного податку 6%, то порівняно зі звичайною системою оподаткування податкові платежі були б зменшені на 31131,62 грн.

Як бачимо на рис. 2, при застосуванні спрощеної системи оподаткування 6% та 10% податкове навантаження не таке високе, знаходиться майже на одному рівні, до того ж можна простежити його паралельність. Протягом розрахункового періоду найбільшу різницю податкового навантаження ми простежуємо у жовтні 2009 року.

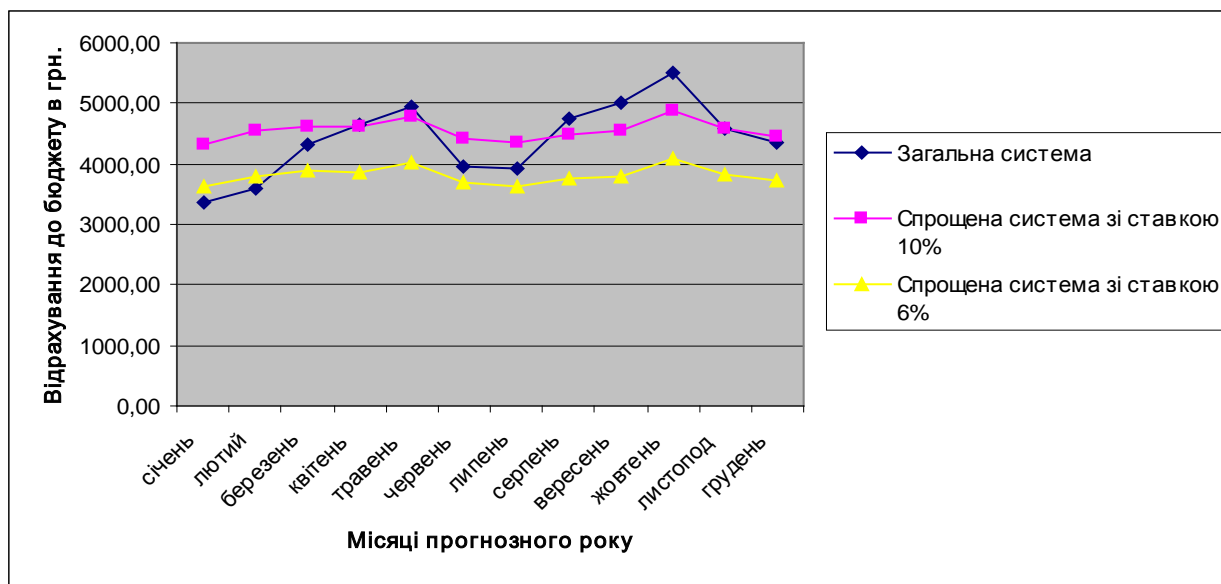

Рис. 2 Динаміка сплати податків ТОВ "Квінт-Л" при застосуванні різних систем оподаткування у 2009 році

Слід звернути увагу, що розрахована нами дія фінансового важеля - система оподаткування - вказує на всі фінансові переваги, щодо обрання підприємством єдиного податку.

Однак треба враховувати й те, що згідно з Указом Президента «Про спрощену систему оподаткування, обліку та звітності суб'єктів малого підприємництва» [5] малі підприємства повинні сплачувати єдиний податок незалежно від результату діяльності. Тобто при отриманні чистого збитку підприємство також повинно сплатити 6% чи 10% виручки від реалізації товарів, що надійшли на розрахунковий рахунок. Якщо ж підприємство отримує чистий збиток, перебуваючи на загальній системі оподаткування, то воно не сплачувало б податок на прибуток в цьому періоді.

Врегулювання проблемних питань щодо застосування єдиного податку планувалося Податковим Кодексом, що підписав Президент 06.12.2010 році. Але хоча і залишилася спрощена система оподаткування, прийнятий документ заборонить відносити на валові витрати послуги і товари, куплені в "спрощенців", в результаті чого вже сьогодні компанії відмовляються від роботи з підприємствами, працюючими на єдиному податку [6].

Висновки. На наш погляд, незважаючи на законодавчі зміни малі підприємства мають можливість податкового планування, що забезпечить підвищення їх ефективності та ділової активності. Однак, консерватизм керівників підприємств, який зводиться до того, що будь-яка перебудова пов'язана з додатковими втратами як часу, так і грошей, є фактором, який стримує розповсюдження податкового планування діяльності малих підприємств.

Якщо зміна системи оподаткування економічно доцільна та обґрунтована, то керівнику і персоналу, котрі здійснюють ведення податкового та бухгалтерського обліку, треба робити все необхідне, що сприятиме зменшенню податкового навантаження в умовах чинної нормативно-правової бази.

Список використаних джерел

1. Каламбет С.В. Податковий потенціал: теорія, практика управління: Наукова монографія.- Дніпропетровськ: Наука і освіта.-2001.- 255с.
2. Квасниця О.В. “Податкове стимулювання розвитку малого бізнесу” / Квасниця О.В. // Фінанси України. – 2003. – №2. – С. 65.
3. Іванов Ю.Б. „Альтернативні системи оподаткування” Монографія / Іванов Ю.Б. / - Харків: ХДЕУ – Торнадо, 2003. – 517 с.
4. Варналій З.С. Мале підприємництво: основи теорії і практики. – К.: т-Знання, КОО, 2005. – 302с.
5. Указ Президента України від 3 липня 1998 року № 727/98 «Про спрощену систему оподаткування, обліку та звітності суб'єктів малого підприємництва» у редакції Указу Президента від 28.06.99 р. № 746/99 // www.president.ua
6. Податковий кодекс України № 2755-VI від 02.12.2010.